

SUMMARY

THE PECULIARITIES OF ADVENTURE TOURISM ORGANIZATION AND PLANNING

Topicality. The rapid development of tourist sphere and the growing desire of tourists predetermine the creation of the new varieties of tourism. One of such young varieties is the adventure tourism. With every year the efficiency of development and establishment of adventure tourism grow. The combination of active rest with the elements of sport games, excursion routes and high level of tourists service, is connected with the expansion of adventure tourism in the modern world. Today the adventure tourism is a separate niche in tourism, that unites a great number of other kinds of tourism which form its basis. The most popular varieties of adventure tourism are extreme tourism, sporting tourism and adventure trips.

Purpose. The purpose of the article has been to probe the aspect varieties of adventure tourism in Ukraine and the world be means of three interrelated components which form the unique functional mechanism: physical activity; co-operation with nature; cultural exchange.

Methodology. The theoretical and methodological basis of the research has become the scientific statements on adventure tourism and its varieties, scientific works of scientists in this sphere of research. In the process of research the scientific methods of cognition have been used: the method of theoretical generalization, analysis and synthesis, historical analogy, the method of statistical analysis. On the basis of system research method attention has been captured to the basic categories of adventure tourism: water, ground, air and exotic; to geography of adventure rounds; organizations of adventure tourism.

Results. During th research the categorical apparatus of adventure tourism; new varieties of adventure tourism; factors of adventure rounds development; preparation of adventure routes; adventure tourism market; models of government control of adventure tourism; on-line research of adventure rounds; facilities of attracting new tourists to adventure tourism have been analyzed; safety during the adventure rounds has been estimated.

Scientific novelty. The methodological approaches in the research of adventure tourism have been generalized and the factor apparatus of adventure rounds development has been extended.

Practical meaning. The basic varieties of adventure rounds; models of government control of adventure tourism; peculiarities of adventure tourism development in the world and Ukraine have been analyzed.

Key words: adventure tourism; hard ecotourism; sporting tourism; active tourism; factors of adventure tourism development; measures of adventure tourism development; adventure routes; models of government control of adventure tourism; organization of adventure tourism.

УДК159.923.2-053.4

**СТАНОВЛЕННЯ ОБРАЗУ Я ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ**

ІВАНОВА В.В.

Мукачівський державний університет

Стаття присвячена теоретичному аналізу проблеми становлення образу Я дитини дошкільного віку. Одним з істотних факторів, що обумовлюють формування особистості дошкільника і характер її розвитку, є процес становлення образу Я дитини дошкільного віку. Проблема становлення образу Я дитини дошкільного віку - важлива педагогічна проблема, вирішення якої зачіпає нагальні питання суспільства і освіти.

На основі аналізу стану проблеми формування образу Я в психолого-педагогічній літературі досліджено генезис розвитку поняття «образ Я дитини дошкільного віку», облік якого дозволяє забезпечувати в дошкільному дитинстві ефективне педагогічне сприяння становленню образу Я дошкільника в освітньому процесі для його успішної соціалізації та адаптації в сучасному соціокультурному просторі; вивчена структура образу Я, яка представляє єдність таких компонентів: когнітивного - знання про себе та інших; оцінного - оцінка себе та інших; поведінкового - міжособистісні відносини з оточуючими дорослими і однолітками на основі моральних цінностей.

У статті уточнено поняття «образ Я» щодо дитини дошкільного віку, під яким розуміється сукупність уявлень дошкільника про себе як представника певної статі, члена сім'ї, громадянина країни, сполучена з оцінкою іншого і самооцінкою, яка визначає вибір способів поведінки в соціумі з урахуванням гендерних ролей і моральних цінностей суспільства. Розкрито поняття «педагогічне сприяння становленню образу Я дитини дошкільного віку в освітньому процесі», яке визначаємо як «цілеспрямований і систематичний процес супроводу і допомоги дитині з боку Значимого дорослого в пізнанні дитиною самого себе як

представника певної статі, члена сім'ї, громадянина країни, пов'язаний з оцінкою іншого і самооцінкою, що визначає вибір способів поведінки в соціумі з урахуванням гендерних ролей і моральних цінностей суспільства».

Ключові слова: *образ Я дитини дошкільного віку, педагогічний супровід, педагогічне сприяння, Я-концепція.*

Згідно Закону України «Про освіту», дошкільна освіта є першим рівнем загальної освіти. Зміст освіти - один з факторів економічного і соціального прогресу суспільства і має бути орієнтована на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для її самореалізації; розвиток суспільства; зміцнення і вдосконалення правової держави.

Одним з істотних факторів, що обумовлюють формування особистості дошкільника і характер її розвитку, є процес становлення образу Я дитини дошкільного віку. Проблема становлення образу Я дитини дошкільного віку - важлива педагогічна проблема, вирішення якої зачіпає нагальні питання суспільства і освіти.

Об'єкти та методи дослідження

Предметом наукового інтересу завжди була особистість і її розвиток. Предметом особливої уваги в давнину було поняття «Я». Заклик «Пізнай себе», написаний на Дельфійському храмі Аполлона (з II тис. до н. е.), був сформований ще в давньогрецькій філософії, що може свідчити про глибину і значущість даної проблеми. Кожен має безліч образів свого «Я», що переглядаються в різних ракурсах: якою сприймає себе сама людина в даний момент, якою вона мислить ідеал свого «Я», яким це «Я» виглядає в очах інших людей.

Постановка задачі

Мета статті - проаналізувати стан проблеми формування образу Я в психолого-педагогічній літературі і на цій основі уточнити поняття «Становлення образу Я дитини дошкільного віку», «педагогічне сприяння становленню образу Я дитини дошкільного віку».

Результати та їх обговорення

Будучи суб'єктом пізнання, людина, в той же час виступає і як об'єкт для самої себе. Платон (428 або 427 до н. е.) вважав діяльність душі власною внутрішньою роботою, що носить характер бесіди з самим собою, а не пасивним сприйняттям, а Сократ (близько 469 до н.е.) [9, с. 45]. звів цю давню мудрість в вихідний принцип свого філософського світогляду [1, с. 278]. Геракліт Понтійський (387 до н.е.) говорив, що всім людям властиво «пізнавати самих себе і мислити».

Таким чином, в історії філософії проблема «Я» розглядалася як проблема співвідношення буття і свідомості, світу і людини, об'єкта і суб'єкта. Також «Я» мислилося як серія або ланцюг моментів свідомості і як особливої духовної субстанції. З плином часу проблема становлення образу Я в деякій мірі втратила філософський акцент і в більшій мірі стала являтися категорією психології і педагогіки. З метою осмислення проблеми звернемося до ретроспективи становлення образу Я, починаючи з епохи Просвітництва до наших днів.

Р. Декарт розуміє «Я» як «моя душа», завдяки якій «Я» є тим, що «Я» є. Згідно декартівської концепції, мисляче «Я» з безумовною достовірністю знає про те, що воно думає, сумнівається і стверджує, хоче, любить і ненавидить.

Р. Берні спробував упорядкувати термінологію, присвячену «Я - концепції». Запропонував ієрархічну структуру «Я - концепції», на вершині якої розташовується «глобальна Я - концепція», що складається з граней індивідуальної самосвідомості.

Виникнення у особистості образу Я, або уявлення про себе, виникає, вважає В.С. Мерлін, не відразу, а поступово, під впливом соціальних впливів. Він виділяє чотири компоненти: усвідомлення себе від решти світу; усвідомлення Я як суб'єкта діяльності; усвідомлення своєї емоційної самооцінки і своїх психічних властивостей; соціально-моральна самооцінка, сформована на основі накопиченого досвіду спілкування і діяльності самоповага.

В.В. Столін трактує Я - образ, виділяючи найважливіші складові, що його утворюють: 1) знання про характеристики, які об'єднують суб'єкта з іншими людьми; 2) знання про характеристики, які диференціюють суб'єкта з іншими людьми. Останнє надає суб'єкту свою унікальність і неповторність.

Як форму переживання людиною своєї особистості О.М. Леонт'єв розглядає образ Я, де особистість відкриває сама себе. Виділяє межі Я.

О.О. Бодальов і В.В. Столін виділяють в образі Я такі аспекти: знання про себе і самоставлення, тактику самоподачі, самопрезентації або саморозкриття, що є підсумковим продуктом «Я-концепції».

У працях А.В. Петровського і М.Г. Ярошевського образ Я вбудовується в структуру особистості як установка по відношенню до самого себе. Вчені не розмежовують терміни «Образ Я», «Я - образ», «Я-концепція». Вони характеризують їх як відносно стійку, не завжди усвідомлювану, неповторну систему уявлень індивіда про самого себе, на основі якої він будує свою взаємодію з іншими.

А.Г. Маслоу образ Я пов'язує з самоактуалізацією особистості, яка є її природою свого Я, людською природою в фізичній реальності і соціальному житті.

Е. Еріксон виділяє 8 етапів вікового розвитку образу Я. Зміна соціальних ролей і позицій відбувається на кожному етапі, але спадкоємність в переході від однієї стадії до іншої і цілісність образу Я особистості зберігається. Виражається це в перебудові сформованих раніше позицій, форм поведінки, ставлення до себе і інших людей.

В.І. Слободчиков і Є.І. Ісаєв досліджують значення рефлексивної свідомості в розвитку образу Я. Вчені зрівнюють процес самопізнання і саморозвитку, підкреслюючи тим самим їх значущість. Вироблення людиною системи знань про самого себе або «Образу Я», який визначає ставлення індивіда до самого себе, виступає основою побудови взаємин з іншими людьми, є результатом самопізнання людини.

Виходячи з представленого вище ряду визначень вітчизняних і зарубіжних вчених, можна зробити висновок про те, що більшість авторів розглядають «Я» не просто як уявлення індивіда про себе, а й те, що він про себе думає (яким себе бачить в теперішньому, минулому, майбутньому, яким імовірно його бачать інші). Проектуючи образ Я, людина запускає механізми самопізнання і саморозвитку, спираючись в ціннісних орієнтаціях, поведінці, рефлексії на свій минулий досвід і оцінку своїх вчинків з боку значних інших. Дане осмислення поняття не відображає особливостей становлення образу Я в дошкільному віці. Сьогодні ми говоримо про педагогічне сприяння становлення образу Я дитини дошкільного віку в освітньому процесі, так як саме в цьому віці закладається фундамент особистісної та духовної сфери дитини.

Розглянемо можливість сприяння становлення образу Я в дошкільному віці. Взавши за основу вікові психофізичні особливості дітей дошкільного віку, ми можемо стверджувати, що в дослідженні доречно вживання категорії образ Я, а не «Я - концепція», так як з 3 до 7 років мова йде про перший рівень самопізнання, що можна спостерігати в дослідженнях С.Л. Рубінштейна, Л.І. Божович, Д.І. Фельдштейна та ін.

Поодинокі образи самого себе і своєї поведінки складаються в дошкільному віці, таким чином прив'язуючись до конкретної ситуації, спілкування. На даному рівні ще немає цілісного істинного розуміння дитиною себе, пов'язаного з поняттям своєї сутності, проте вже формуються деякі відносно стійкі уявлення про своє Я.

О.М. Леонт'єв вказує, що Я має кілька граней.

Розглянемо межі формування образу Я з метою обґрунтування ступенів становлення образу Я в дошкільному віці.

Перша грань Я це тілесне чи фізичне Я, переживання свого тіла як втілення Я, образу тіла, переживання фізичних дефектів, свідомість здоров'я або хвороби.

Друга грань Я це соціально-рольове Я, що виражається у відчутті себе носієм тих чи інших соціальних функцій і ролей.

Третя грань Я психологічне Я. Воно включає в себе сприйняття власних рис, диспозицій, мотивів, потреб і здібностей і відповідає на питання «який Я?»

Четверта грань Я це відчуття себе джерелом активності або, навпаки, пасивним об'єктом впливів, переживання своєї свободи або несвободи.

Основу образу Я складає третя грань - психологічне Я. Дитина дошкільного віку відповідає на питання «Який Я?» з позитивною самооцінкою і приналежністю до сім'ї (я хороший, я мамин).

Четверта грань Я є первинною точкою відліку уявлень про себе, а не уявленням про себе. Дитина може відчувати себе джерелом активності або пасивним об'єктом впливів, переживань.

Е. Еріксон стверджує, що перші основи здорової особистості закладаються в перші два роки життя, яскраво проявляючись у 2 роки - період впевненості і негативізму. Саме в цьому віці формується не тільки самосприйняття автономного індивіда, закладаються основи здорового незалежного «Я», самостійність і т.д. До цього часу дитина починає заявляти свої самості «Я - це я», «Я буду», «Я не хочу!» [12, с. 137].

Розвиток 3-4 річних дітей Е. Еріксон розкриває як період усвідомлення свого «Я», що володіє певним набором якостей, де особистісне зберігає стабільність в часі: «Я дівчинка», «Я клопотуха», «Я не люблю все липке» і т. д.

Роботи О.М. Леонтьєва показують важливу особливість становлення «Я образу» в Я - реальний і Я - потенційний, де з'являється близько 3-х років цілеспрямованість практичної діяльності після 5 років починає переноситися на власну поведінку (спочатку через цілі) [5, с. 61].

Так, за даними Н.О. Короткової, після 5 років діти опановують у грі сюжетотворення, де дитина може уявляти себе саму і свої дії в придуманих нею обставинах. Так дитина створює образ себе, який часто не збігається з її особистими характеристиками. Таким чином, Я - реальне і Я - потенційне можуть регулювати поведінку і усвідомлено брати участь в ситуації морального вибору. Вік 6-7 років є сензитивним періодом морального розвитку, і неувага до нього тягне негативні характеристики в становленні образу Я.

Б.Ф. Ломов зазначає, що формування, розвиток, існування образу Я відбуватиметься тільки в процесі відображення. Постійне співвіднесення себе з іншими і є процес розвитку образу Я дитини дошкільного віку [6, с. 215].

А.В. Петровський і М.Г. Ярошевський представляють образ Я дитини в неповторній системі уявлень про самого себе, при цьому основою даної системи є побудова взаємин з іншими [8, с. 318].

Розглянемо уявлення дитини дошкільного віку про себе в проекції образу Я.

Д.Б. Ельконін, Л.С. Виготський та ін. в своїх дослідженнях показали, що розвиток особистості дитини визначається формуванням послідовних особистісних новоутворень, аналіз яких Л.І. Божович проводить всередині п'яти вікових періодів розвитку особистості дитини дошкільного віку [3, с.125].

На першому році життя виникають афективно-заряджені уявлення, які й спонукають поведінку дитини всупереч впливів зовнішнього середовища.

Л.І. Божович називає ці уявлення «мотивуючими». Їх дія звільняє дитину від «диктату зовнішніх впливів» - сама ще цього не усвідомлює, але вона починає ставати суб'єктом. До кінця раннього дитинства «центрального новоутворенням» є система «Я», тим самим викликаючи потребу діяти самому, що виражається у визначенні «Я сам». Домінуючою потребою є реалізація та утвердження свого Я. У цей період відбувається формування самосвідомості розвитку, стикаються бажання - «хочу» і «треба». [3, с. 28].

Видатний радянський психолог С.Л. Рубінштейн підкреслював, що рушійна сила розвитку самосвідомості в «зростаючій реальній самостійності індивіда, що виражається в зміні його взаємин» [10, с. 456].

І.І. Чеснокова представила структуру самооцінки двома компонентами - когнітивним (знання людини про себе) і емоційним (відношення до себе). У діяльності самооцінювання ці компоненти функціонують у нерозривній єдності: в чистому вигляді не може бути представлено ні те, ні інше. Вона вважає, що ставлення особистості до себе формується в процесі діяльності, в якій власна самооцінка й досягнення впливають істотно [11, с. 36].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам виявити структуру образу Я дитини дошкільного віку, яка складається з наступних компонентів:

- Когнітивний (уявлення про свої здібності, зовнішності, соціальної значущості і т.д.);
- Емоційно-оцінний (самоповага, себелюбство, самокритичність і т.д.);
- Поведінковий (вольовий) (прагнення бути зрозумілим, завоювати симпатії, підвищити свій статус або, навпаки, бажання залишитися непоміченим) [4, с.25].

У результаті аналізу психолого-педагогічної літератури нами виявлено етапи становлення образу Я дитини дошкільного віку:

- 1 етап - статева ідентичність, пізнання свого зовнішнього вигляду (Молодший дошкільний вік). Відбувається гендерна ідентифікація дитина усвідомлює свою соціально-біологічну характеристику, вчиться розуміти ролі матері і батька, відчуває любов і повагу до них, знайомиться з проблемою прояви почуттів мужності і жіночності;

- 2 етап - пізнання себе як суб'єкта діяльності, пізнавальна активність в пізнанні себе як члена сім'ї, суспільства (середній дошкільний вік). Взаємодія зі значущим дорослим іншим, оцінка іншого - проба дотримання і порушення правил поведінки і спілкування, формування норм загальноприйнятої поведінки;

- 3 етап - уявлення про свої особистісні риси й початок формування гендерних ролей, самооцінки (відбувається перше порівняння себе з іншими, актуалізація минулого досвіду в рефлексії і проектування рис характеру, поведінки і спілкування). Відбувається вибір способів поведінки в суспільстві (старший дошкільний вік) відповідно до моральних цінностей суспільства (становлення образу Я з пріоритетом гендерної специфіки і усвідомленого морального вибору в мотивах вчинків), які визначають зміст педагогічного сприяння становленню образу Я дитини дошкільного віку в освітньому процесі.

Розглянемо роль Значних дорослих у становленні образу Я дітей дошкільного віку через педагогічне сприяння в різних видах діяльності і спілкуванні.

У педагогічних словниках сприяння розглядається як:

- Допомога, підтримка в якійсь справі, в якій-небудь діяльності [7, с. 389];
- Діяльну участь в чийх-небудь справах з метою полегшити, допомогти, підтримка в будь-якій діяльності;
- Спільна дія; співучасть; допомога, підтримка в чому-небудь [2, с. 467].

Термін педагогічне сприяння підкреслює те, що призначення сприяння полягає не в маніпулюванні, не в корекції, не в управлінні волею вихованця, а в наданні можливості дитині дошкільного віку виробляти вибір усвідомлено і самостійно, стаючи суб'єктом свого життя.

Педагогічне сприяння А.Я. Найн розуміє як сукупність педагогічних умов, метою яких є самореалізація у виборі професії.

Г.М. Серіков розуміє під педагогічним сприянням взаємодію вихованців і педагогів, спрямовану на спільне виконання кожним з них своїх функцій. У цьому сенсі учасники освіти стають партнерами. У своїх дослідженнях Г.М. Серіков підкреслює, що роль педагога зводиться до створення умов, в яких людина, яка отримує свою освіту, могла би

задовольнити свої душевні, духовні і освітні потреби. Такий підхід передбачає не керівництво освітою вихованців, а супровід в освіті.

Е.В. Бондаревська під педагогічним сприянням розуміє педагогічну діяльність, спрямовану на підвищення готовності до ціннісного самовизначення. Сприяння здійснюється через керівництво, супровід, допомогу і підтримку, що розрізняються за ступенем ініціативи педагога, його включеності в процес подолання труднощів [2, с. 24].

На думку дослідників Н.Б. Крилова, Е.А. Александрова, педагогічний супровід має на увазі вміння педагога бути поруч, слідувати за дитиною, супроводжуючи в її індивідуальному освітньому маршруті, індивідуальному просуванні в навчанні [4, с. 39].

Ми підтримуємо думки вчених про сутність поняття «сприяння» як створення умов, надання допомоги і підтримки в здійсненні діяльності і досягненні поставлених цілей; як спільна дія по досягненню поставлених цілей. Підтримка відрізняється від допомоги зміщенням акцентів на вміння вихованців самоврядних діяльністю.

Ми підтримуємо основні принципи супроводу дитини в освітньому процесі:

- Рекомендаційний характер порад супроводжуючого;
- Пріоритет інтересів супроводжуваного («на стороні дитини»);
- Безперервність супроводу;
- Комплексність підходу супроводу;

- Прагнення до автономізації (М.А. Іваненко) [60, с. 67]. Формами педагогічного сприяння становлення образу Я дитини дошкільного віку в освітньому процесі може бути діалог, бесіда, сюжетно-рольові та дидактичні ігри та ін.

Методами - дослідні, евристичні, методи вирішення творчих завдань тощо.

Засобами - творчі завдання і вправи, що організаційно координує діяльність педагога, засоби наочності (в тому числі інтерактивні), розробка індивідуального освітнього маршруту дитини та ін.

Педагогічний супровід вихованця - це багаторівнева взаємодія, основна функція якої полягає в стимулюванні тієї індивідуальної сукупності особистісно значущих потреб суб'єкта освітньої діяльності, яка обумовлює його самореалізацію. При цьому, з огляду на специфіку взаємодії дитини з Значущим дорослим, ми акцентуємо увагу на допомозі і підтримці вихованців в подоланні перешкоди, орієнтуючись на наявні у них реальні і потенційні можливості і здібності, на розвиток у вихованців потреб в успішності самостійних дій.

Висновки. Таким чином, аналіз теоретичних позицій вітчизняних і зарубіжних вчених дозволяють нам уточнити поняття становлення образу Я дитини дошкільного віку - це сукупність уявлень дошкільника про себе як представника певної статі, члена сім'ї, громадянина країни, пов'язані з оцінкою іншого і самооцінкою, що визначають вибір способів поведінки в соціумі з урахуванням гендерних ролей і моральних цінностей суспільства.

Образ Я дитини дошкільного віку вибудовується за допомогою Значимого дорослого через оцінки, знання, самооцінки, вибір способів поведінки, які він набував на ранніх етапах розвитку в процесі міжособистісних відносин.

Отже, під педагогічним сприянням становлення образу Я дитини дошкільного віку в освітньому процесі ми будемо розуміти цілеспрямований і систематичний процес супроводу і допомоги Значимого дорослого в пізнанні дитиною самого себе як представника певної статі, члена сім'ї, громадянина країни, пов'язаний з оцінкою іншого і самооцінкою, що визначає вибір способів поведінки в соціумі з урахуванням гендерних ролей і моральних цінностей суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердяев, Н.А. Философия свободы; Смысл творчества [Текст] / Н.А. Бердяев. — М.: Правда, 1989. — С. 254-535. — 607 с.
2. Бим-Бад Б.М. Педагогический энциклопедический словарь [Текст] / Б.М. Бим-Бад. — М., 2002. — 528 с.
3. Божович, Л.И. Проблемы формирования личности [Текст] / Л.И. Божович: избр. психолог. труды. — М.: Ин-т практ. Психологии, 2008. — 349 с.
4. Крылова Н.Б., Леонтьева О.М. Как организовать профильный продуктивный класс в школе [Текст] / Н.Б. Крылова, О.М. Леонтьева // школьные технологии. — 2003. — №2.
5. Леонтьев, А.Н. Психология общения [Текст] / А.Н. Леонтьев. — Тарту, 1973. — 208 с.
6. Ломов, Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии [Текст] / Б.Ф. Ломов — М.: Наука, 1984. — 444 с.
7. Педагогика: Большая современная энциклопедия [Текст] / Сост. Е. С. Рапацевич. — Минск, - 2005. — С. 659
8. Петровский, А.В., Ярошевский М.Г. Краткий психологический словарь [Текст] / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. — 2-е изд., расш., испр. и доп. — Ростов н/Д: Феникс, 1998. — 505с.
9. Платон, Апология Сократа [Текст] / Платон. Соч.: В 3 т. Т. 1. — С. 108.
10. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии [Текст] / С.Л. Рубинштейн. - СПб.; М.; Харьков, Минск., 1999. — 720 с.
11. Чеснокова, И.И. Проблемы самопознания в психологии [Текст] / И.И. Чеснокова. — М.: Наука, 1977. — 144 с.
12. Эриксон, Э.Г. Детство и общество [Текст] / Э.Г. Эриксон: пер. [с англ.] и науч. ред. А. А. Алексеев. — 2-е изд., перераб. и доп. — СПб. : Речь, 2000. — 416 с.

АННОТАЦИЯ

**СТАНОВЛЕНИЕ ОБРАЗА Я РЕБЕНКА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ**

Статья посвящена теоретическому анализу проблемы становления образа Я ребенка дошкольного возраста. Одним из существенных факторов, обуславливающих формирование личности дошкольника и характер ее развития, является процесс становления образа Я ребенка дошкольного возраста. Проблема становления образа Я ребенка дошкольного возраста - важная психолого-педагогическая проблема, решение которой затрагивает насущные вопросы общества и образования.

На основе анализа состояния проблемы формирования образа Я в психолого-педагогической литературе исследован генезис развития понятия «образ Я ребенка дошкольного возраста», учет которого позволяет обеспечивать в дошкольном детстве эффективное педагогическое содействие становлению образа Я дошкольника в образовательном процессе для его успешной социализации и адаптации в современном социокультурном пространстве; изучена структура образа Я, представляющая единство таких компонентов: когнитивного - знание о себе и других; оценочного - оценка себя и других; поведенческого - межличностные отношения с окружающими взрослыми и сверстниками на основе нравственных ценностей.

В статье уточнено понятие «образ Я» в отношении ребенка дошкольного возраста, под которым понимается совокупность представлений дошкольника о себе как представителя определенного пола, члена семьи, гражданина страны, соединенная с оценкой другого и самооценкой, которая определяет выбор способов поведения в социуме с учетом гендерных ролей и нравственных ценностей общества. Раскрыто понятие «педагогическое содействие становлению образа Я ребенка дошкольного возраста в образовательном процессе», которое определяем как «целенаправленный и систематический процесс сопровождения и помощи ребенку со стороны значимым взрослым в познании ребенком самого себя как представителя определенного пола, члена семьи, гражданина страны, связан с оценкой другого и самооценкой, что определяет выбор способов поведения в социуме с учетом гендерных ролей и нравственных ценностей общества».

Ключевые слова: образ Я ребенка дошкольного возраста, педагогическое сопровождение, педагогическое содействие, Я-концепция.

ANNOTATION

**FORMATION OF THE PRESCHOOL CHILDREN SELF-IMAGE:
THEORETICAL STUDY ASPECTS**

The proposed article is devoted to the theoretical analysis of the self-image formation problems at preschool age. One of the major factors contributing to the formation of preschooler personality and character development is the process of self-image creation. It is an important pedagogic problem which touches upon the problems of society and education.

On the basis of psychological and pedagogic literature on the self-image formation, there has been investigated the preschooler self-image notion genesis development, that allows to ensure the effectiveness of the process through pedagogic support; helps to socialize and adapt in modern socio-cultural environment. There has been analyzed the structure of self-image, which represents the unity of the following components: cognitive - knowledge about themselves and others; assessment – self-evaluation and analyzing of others; behavioral - interpersonal relations with adults and peers on the basis of moral values.

The article clarifies the concept of the under school age child «self-image», by which is meant a set of preschool ideas of himself as a particular gender representative, family member, citizen of the country, that is interrelated with the assessment of others and self-esteem, determines the choice of behavior modes, moral values in a gender oriented society. There has been opened the term «pedagogical assistance to formation of a preschool child self-image during educational process», which is defined as «the deliberate and systematic process of support and assistance to the child from the authoritative adult helping to comprehend the child himself as a representative of a particular sex, family member, citizen of the country, connected with assessment and self-esteem of another that determines the behavior modes choice in a society based on gender roles and moral values».

Keywords: *preschool child; self-image; educational support, pedagogical assistance, self-concept.*

УДК 911.3

ТУРИСТИЧНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

ІЛЬТЬО Г.Ф., ТОВТ А.А., БЛИСТІВ Н.В.

Мукачівський державний університет

Актуальність. *Тема дослідження обумовлена необхідністю оцінки іміджу України для покращення її туристичної привабливості. Актуальним завданням сьогодення є окреслення проблем формування туристичного іміджу країн та їх просування на світовому ринку, розробка теоретико-методологічних засад щодо формування стратегії розвитку країн в сфері туризму, виходячи з специфічних особливостей їх функціонування.*

Мета. *Метою статті є оцінка сучасних підходів щодо покращення іміджу України у світовому туристичному просторі.*

Методологія. *Теоретико-методологічною основою дослідження виступають положення вчень щодо формування іміджу держав, наукові праці учених у даній сфері дослідження. У процесі дослідження використано: діалектичний метод і загальнонаукові методи пізнання: метод теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, структурний метод, метод статистичного аналізу. Інформаційною базою дослідження є матеріали Держкомстату України, періодичні видання; монографії та наукові публікації зарубіжних і вітчизняних учених; інформація мережі Інтернет; результати власних досліджень.*

Результати. *На основі системного дослідження акцентується увага на передумовах для розвитку сприятливого стосовно туристичної діяльності ринкового середовища України; впливу інформаційної туристичної політики на формування позитивного іміджу держави; формуванні національного туристичного продукту; комплексному дослідженні іміджу України. Проаналізовано діяльність громадської організації «Агенція іміджу України» щодо системної роботи з аналізу, формування та підтримки позитивного іміджу України. Також досліджено позитивний імідж України стосовно інформаційного туристичного простору.*

Наукова новизна. *Вбачається в тому, що на основі узагальнення багаточисельних матеріалів дається оцінка складовим формування позитивного туристичного іміджу України.*

Практична значимість. *Полягає в тому, що проаналізовано заходи підтримки позитивного іміджу України та просування національного туристичного продукту на ринках держав.*

Ключові слова: *туристичний імідж країни; інформаційна політика держави; стандарти якості туристичних послуг; національний туристичний продукт; агенція іміджу України; іміджевий проект; інформаційний туристичний простір; туристичний веб-портал;*

Специфіка сьогодення полягає у тому, що вже відбулося усвідомлення важливості розвитку туризму, як ефективного засобу значних валютних надходжень, створення нових робочих місць, стимулу для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури, потенційного об'єкту інвестування тощо. Адже, туризм є не тільки однією з форм людської